

PARTYZÁNSKÝ ODBOJ NA VYŠKOVSKU

Na území Dražanské vrchoviny v závěru války operovala partyzánská skupina Jermak utvořená v srpnu 1944, jejím velitelem byl ustanoven Nikolaj Ivanovič Dmitrijev. 1. září se jednotka pokusila překročit bojovou linii v prostoru města Frysztak v Polsku, avšak neúspěšně, až 30. září byla na druhý pokus dopravena na Moravu letecky. Výsadek přistál mezi Ruprechtovem a Račicemi. Poté, co 26. února padl velitel Dmitrijev, velení převzal Maxim Fedorovič Petrovskij. Partyzánský oddíl Jermak za dobu svého působení v Československu sdružil 286 bojovníků, z toho 35 Čechů. V bojích zabili 1279 nepřátelských vojáků a 734 jich zajali. Z vlastních řad padlo 39 vojáků. Přesto nelze tuto skupinu hodnotit jen pozitivně.

Složení skupiny Jermak vysazené nedaleko Račic:

- velitel – Nikolaj Ivanovič Dmitrijev
- náčelník štábu – Maxim Fedorovič Petrovskij
- politický komisař – Leonid Jefremovič Železnjak
- ošetřovatelka – Naděžda Vasiljevna Ivanovova
- radistky – Ariadny J. Paršinova, Dina M. Šapovalova
- členové – Zdislaw Nowacki, Grigorij M. Žukov, Andrej Jegorovič Fursenko, Konstantin M. Nikolskij, Nikolaj Il-jin, Roman Vasiljevič Chlud, Grigorij Semenovič Litviško, Fedor A. Mitin, Jakov K. Kolomijec

Předehra tragédie

V oblasti Konicka a Litovelska operovala rozvědka partyzánské skupiny Jermak ve složení velitel Andrej Jegrovič Fursenko z Nikolajevska, Grigorij Semjovič Litviško a Naděžda Vasiljevna Ivanovová z Leningradu. V polovině října 1944 tato skupina získala do svých řad skupinu bývalých zajatců pod vedením Pavla Volkova a mimo ostatní jedince i kapitána Viktora Petroviče Kružilina a Leonida Nikolajeviče Gluchareva. Byla organizována do dvou rot pod velením L. Gluchareva a Čecha Vladimíra Blehty, působila hlavně v oblasti obcí Stará a Nová Roveň. V prvních měsících roku 1945 se jejich oblast působení přesouvala z území severozápadně od Konice na východ do oblasti Bouzova a k hlavnímu železničnímu a silničnímu spojení mezi Olomoucí a Mohelnicí. Centrem oblasti, ve které tato skupina působila, byla obec Javoříčko. Celkově bylo v oblasti Javoříčka zaznamenáno 18 partyzánských akcí (po jedné v lednu a únoru, tři v březnu a třináct v dubnu). Ve většině šlo o zásobovací a ozbrojovací akce, ale velmi často oddíl Jermak-Kružilin prováděl akce tzv. individuálního teroru, tedy akce zaměřené na trestání a zastrašování kolaborantů a osob německé národnosti.

V březnové noci z 19. na 20. provedli partyzáni přímo v Javoříčku zastrašovací akci. Šlo o výprask několika obyvatelům, kteří o partyzánech až moc mluvili. A právě tato akce se stala jedním z důvodů strachu a odporu proti přítomnosti partyzánů. Ke zvýšení napětí přispělo i velice kontroverzní oběšení hajného B. Švece v nedalekém Kadeříně. Tyto, ale i další události, osobní averze a alkoholismus především G. Litviška vedly k události, která se stala předehrou tragédie.

Javoříčko 4. – 5. 5. 1945

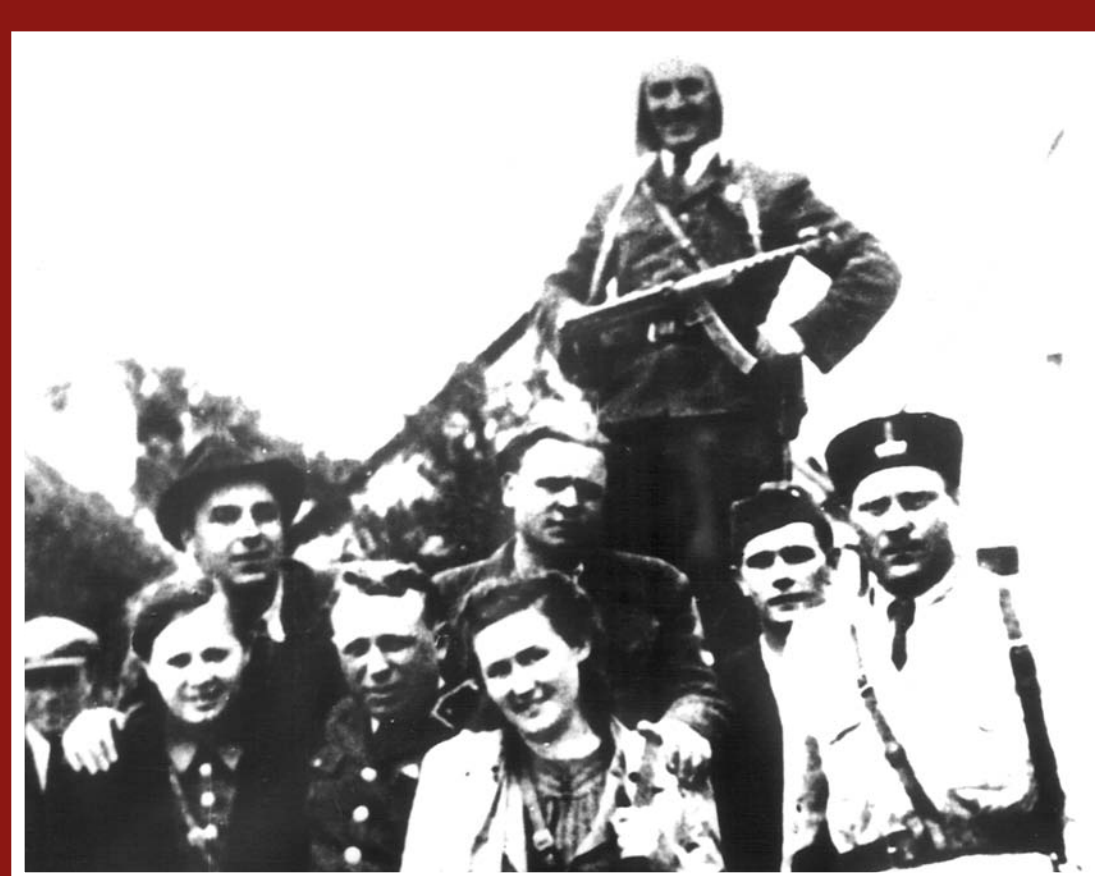
Dne 4. května večer se část Lüdemannova komanda (posádka hradu Bouzov) vydala na průzkum okolí a okolo 22. hodiny došlo u mostu v Javoříčku ke střetu s partyzány. Tato srážka se stala pravděpodobně posledním podnětem k akci proti vesnici. 5. května 1945 v 8 hodin ráno proběhlo soustředění Lüdemannova komanda na nádvoří hradu Bouzova a odtud se část jednotky po silnici a lesní cestou vydala do Javoříčka. Další část komanda dorazila přes Střemeničko a Veselíčko – takto došlo k obklíčení Javoříčka. Vojáci šli dům od domu, všechny obyvatele vyháněli, oddělovali ženy a děti, které musely opustit vesnici, muži zůstávali.

Dejme teď slovo těm, co tuto tragédii přežili:

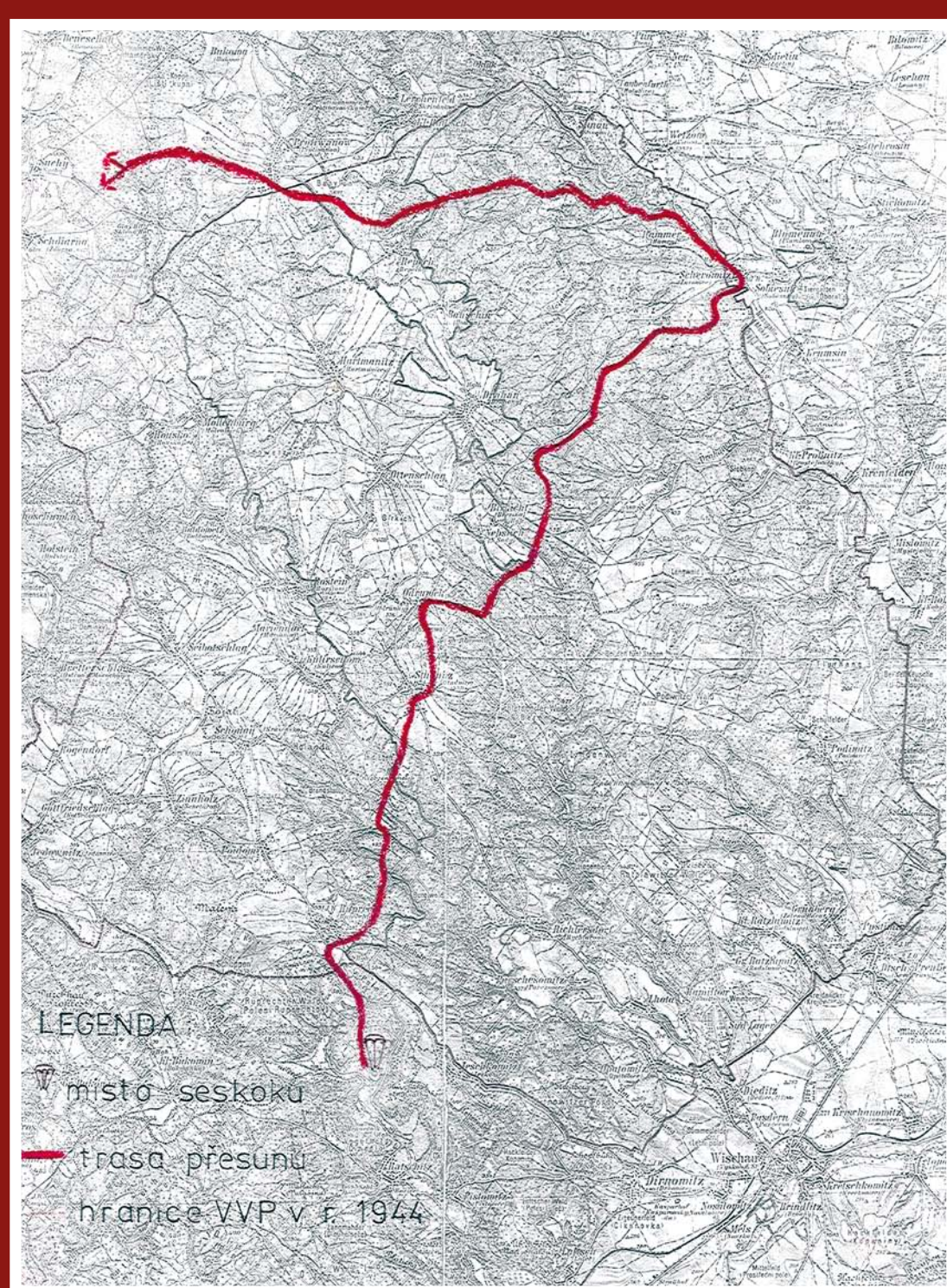
Marie Šlucarová (mezi zastřelenými měla otce a dva bratry): „... Já jsem šla s maminkou, se sestrou a s malým chlapcem po silnici ke Střemeničku. Viděla jsem, jak se vojáci usmívali, když nás viděli utíkat ustrašené ze svých domovů. Když jsme šli po silnici, začali po nás střílet, museli jsme seběhnout do potoka a tam se skrýt. Bylo nás tam asi třicet. Dva z nich nás spatřili. Pustili se přímo k nám. Každý se postavil z jedné strany s namířeným automatem. Strachem jsme ani nedýchali a čekali, kdy vyjde rána. Chvilku stáli nad námi a potom se jeden zeptal: »Jsou mezi vámi partyzáni?« Když jsme řekli, že ne, že jsme Češi, tak nám pohrozil a řekl: »Běda partyzánům!« Odešli. Všechno utichlo, jen z vesnice se valil kouř ...“

Jaroslav Dokoupil: „... Vedli nás zpět až ke škole. Tam ještě nabídl vojín každému cigaretu. Tu začal znovu výslech. Vždy po výslechu odvedli dva vojáci každého jednotlivce kousek od místa výslechu a tam ho jeden z nich střílel zezadu pistolí. Zvlášť se stále dotazovali po panu řídícím Pecinovi. Toho nechali až posledního, po jeho synu Milanovi. Zbýval jsem už jen já sám, který se musel na ty strašné poslední chvílky života všech svých známých sousedů dívat. Mně řekl: »Tebe, starý, necháme, každému řekneš, že jsme to tu udělali proto, že partyzáni tu zastřelili 20 německých vojáků. Až přijdou ostatní zpět do dědiny, ať ty mrtvolky odklídí.“

Celá akce trvala přibližně 5 hodin (od ranního soustředění na Bouzově). Z celkového počtu 34 domů se zachovala pouze škola, jeden obytný dům, kaplička a jedna stodola. Domy byly ničeny pomocí granátů a pancéřových pěstí a nebo byly pouze zapáleny. Dobytek byl z části ukraden a odtáhnut na Bouzov, z části rozehánán a z části upálen ve staveních. Vražedění obyvatel začalo už na přístupech k Javoříčku. Celkem bylo ten den zastřeleno 36 mužů, nejmladšímu z nich bylo 15 let, nejstaršímu 74 roky. Příslušníci partyzánské skupiny Jermak nezasáhli, přestože se nacházeli v okolí obce a byli o celé situaci informováni. Obec Javoříčko je často přezdíváno „moravskými Lidicemi“.

Příslušníci partyzánské skupiny Jermak

Osa přesunu skupiny Jermak

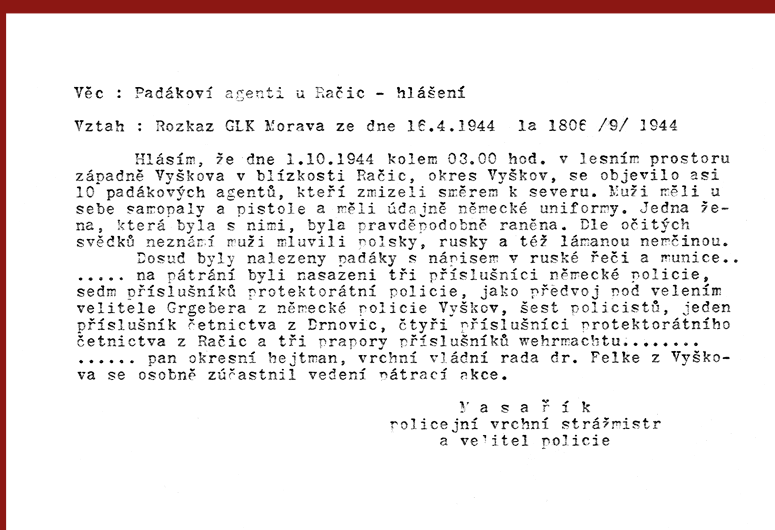
Pohled na osadu Javoříčko před vypálením

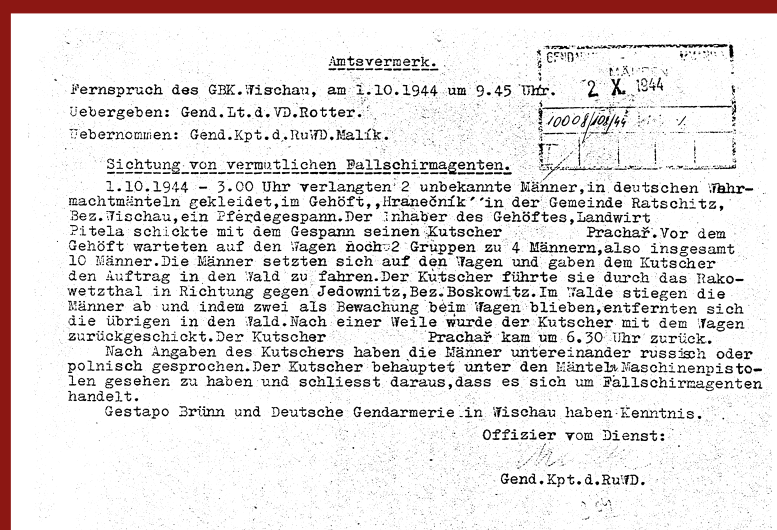
Vypálené Javoříčko

Radistka oddílu Ščerbaková-Šapovalová

Úřední oznámení o seskoku skupiny

Zdroj: www.javoricko.wz.cz

bývalá Síň tradic zámečku Ferdinandsko